

SM
C^a8
189

Dos Idilis de Theòcrith

traduhits del grech

PER

Magín Verdaguer Callís

CATEDRATICH DE PSICOLOGIA DEL INSTITUT

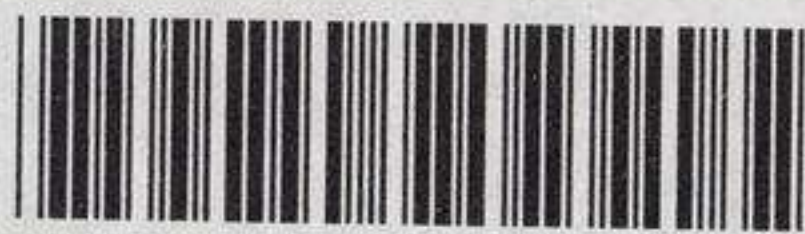
DE

MAHÓ

Imp. de FÁBREGUES y ORFILA

INFANTA, 17, MAHON

460-61-5

1057216
SM C^a8 189

88

SM
C08
189

Dos Idilis de Theòcrith

traduhits del grech

PER

Magín Verdaguer Callís

CATEDRATICH DE PSICOLOGIA DEL INSTITUT

DE

MAHÓ

FÁBREGUES y ORFILA

IMPRESORES
Infanta, 17, Mahon

A-517A

A-517A

Es propiedad

*Regalada
por su Autor
Año 1886.*

AL LECTOR

En la llarga temporada de ma juvenesa dedicada al estudi de la llengua y literatura de la encantadora Grecia, me enamoraren la sensillesa y sentimental espontaneitat dels Idilis de Theòcrith. Ab la bona intenció de mellor assaborir la seva dolçura, posí ma á la ploma, y á forsa de temps, paciència y entusiasme la major part d'ells quedaren mal vestits ab la llengua y versificació catalanes. D'aquestes traduccions, dues no me semblaren tant mal garbades com les altres y trobaren aculliment en les planes de dues acreditades Revistes catalanes. Avuy regonech de bona gana que he sigut massa atrevit al posar má á una de les mes valioses joyes de la corona poética dels antichs Helens; mes valguim la bona intenció y 'l desitx de ferho lo mellor possible. Ajudant Deu, esper retocar (que be ho han de menester) els altres idilis que tinch traduhits, per donarlos á la estampa ab la mes bona vestidura que 'ls pot posar lo meu curt ingeni.

LO CYCLOP

ENDRESSA Á NICIAS

Pel mal del amor no 's troba á la terra
cap altre remey mellor que les Muses,
que fan viure 'l cor ab plers y dolsura:
mes ¡ay, amich meu, que costa assolirles!
Tu que t' has donat á la medecina,
y ets aymador de les nou deeses,
bé sabs que l' amor no 's cura ab cap herba
ni poden unguents guarir ses ferides.

Cantant dolces tonades els jorns entretenia
lo Cyclop Poliphemo dels temps de l' antigó,
quant' ell se marfonia d' amor per Galatea,
dientli clar sa cara que tot just era un noy.
Els seus amors no eran pas tot flors y violes,
pus n' eran malestrugues ençeses passions
que 'l seny li feyan perdre.....
Mil voltes les ovelles, venint de la pastura,
soletes se 'n tornavan cap á la seva cort:
y ell, cantantne troves dés l' auba á Galatea,
allá dalt de la costa passava nits y jorns.
Al mitx del cór tenia una sagnant ferida
d' una crudel satjeta que li enfonzá l' Amor.

Més ell remey hi troba: s' asseu dal d' un cimbori
de cara al mar, y canta aquesta greu cansó.

«¡Ay, Galatea, nimpha encisera!
¿Per qué t' allunyas, del aymador?
N' ets molt mes tendre que la anyelleta,
mes blanch encara que llet ton cos,
mes voluptuosa que la badella
y mes fresqueta que 'ls rahims del bosch.
Per la vorera fas corredisses
sempre que 'm volta la dolsa són,
y 't fonds tan prompte de mi s' aparta,
fuits com l' ovella qu' ha vist al llop.
M' enamorares á la montanya
quant hi vingueres á cullir flors
de bell jacintho ab la meva mare:
jo us ensenyava 'l camí del bosch:
dés aleshores fins avuy dia
jo no puch traurem aquest amor.
Més de ma pena tant se t' en dona,
de ma tristesa may t' en condols!

Mes ja sé, verge, perquè axis fuges!
Lo front m' ombreja de cap á cap
una feresta çella erissada,
dessota hi brilla un ull isard,
mon nas s' aplanada damunt dels llabis,
y 't fa basarda lo meu esguart.
Més tal com siga, oh Galatea,
duch mil ovelles á pasturar,
y tot munyintles bech llet á dojo.
Sense formatjes no hi estich may

ni á la estiuada, ni al temps que gela;
allá á la cova n' es plé tot l' any.
Jo sé cantarne unes tonades
que cap dels Ciclops les sap cantar:
moltes vegades les nits me passen
dalt d' eixa roca, sempre cantant
la meva aymada y la ventura
que 'l cor somia, lliure d' afanys.

—

Onse corsones totes prenyades
també quatre onsos per tu nodresch
cadells encara... verge adorada,
vina ab nosaltres! tot será teu.
Deixa á les ones estabellarse
per eixes roques dels voltants seus.
Dintre ma cova tu hi passarias,
ab companyia, la nit á plér.
Allá hi han vinyes de fruit dolsíssim,
xiprers altívols, hi han llorers
y ombrívol eura... hi corre un aigua
fresca, divina, que de la neu
pera mi vessa l' emboscat Ethna.
¿Quí deixaria tant bé de Deu
per la mar trista y les onades?

.
.

—

Si tant t' espanta ma pelussera,
sota la cendra sempre hi tinch foch
y tinch estelles d' alzina seca:
m' abrusaria fins lo meu cor,
fins l' ull qu' estimo mes que la vida...

Jo hu sofriria.....
perque la mare donantme vida
ensemps no 'm dava del peix la sort!
Com á ta cova m' enfonsaria
y 't besaria la ma ab amor,
si no 'm deixessis besá 'ls teus llabis!
Duriat lliris blancs del entorn
y cascalls tendres de flor vermella:
mes no 'ls duria tots ab un pom,
perque 'ls uns riuhén á l' estiuada,
l' hivern els altres trauchen la flor.
¡Com apendria á nadar ara,
per poder sebre que hi feu al fonds!

—
Tant de bó qu' are assí vinguessis
sens anyorar' hi 'ls abims del mar
(com jo no penso may ab la cova)
volguesses vindre á pasturar
ensemps, aymia, ab qui t' adora,
á munyí ovelles dintre 'l corral,
y fer formatjes, l' herba—col agre,
per ferlos pendre, posant'hi avans!
tant sols la mare de mi 'n malparla,
y n' estich d' ella molt enujat:
certament ella, una vegada,
de mi lloances no 't digué pas,
y assó que veyá com cada dia
jo m' hi tornava més y més flach.
Are, diréli que ja 'm tremolan
les meves cames y fins lo cap.
Que 's posi trista... també les penes
mon cor devoran.....

—

Oh Cyclop, Cyclop! hont tens lo seny?
si te 'n anesses á fer paneres
y á tallar rames per dú 'ls anyells,
llavors tal volta tu 't posarias.
Cuyda l' hisenda! per qué t' empeny
l' amor darrera de qui fuig sempre?
D' altre mes bella 'n veurás pot ser!
Moltes donselles, les nits me pregan
de jogá ab elles, y si hi vinch bé.
totes me paran molt bona taula.
Assí á la terra sembla talment
que tots me tenen per qualche cosa!»

Aixís s' entretenia lo Cyclop Polyphemo
cantant ab la tenora son malhaurat amor,
y 'l temps mellor passava, que si per medecines
als metjes de la terra hagués abocat l' or.

Poliphemo era fill de Neptuno y pertanyia á la rassa dels Ciclops (de un sol ull) quals monuments ens espantan encare com a Galatea l' espantava la cara del malhaurat aymador. S' enamorá de Galatea que fugia d' ell y aymava á Acys á qui Poliphemo, gelós, matá esclafantlo ab una roca, d' ahont ne brollá un riuhet. Galatea (de llet) aixís anomenada per sa blancor, era filla de Nerea y Doris, y com totes les Nereides (nymphes marines) vivia al fonds del mar, en palaus de coral y perles. Segons Homero, havent Polyphemo mort á quatre companys de Ulisses, aquest se 'n venjá trayentli l' ull després d' haverlo ubriacat.

D' aquesta faula ne tregué Theócrith l' assumpto de la seva obra-mestre, y verdaderament s' hi immortalisá. Fe la feréstega figura del Cyclop, terror de les naus que le tempesta arreconava á Sicilia, ferne un tendre aymador que fins s' oblida de la seva dolenta nissaga; d' un cor tant horrible que tenia per plahers la mort dels náu-frechs, trauren sentiments tan dolsos, sols ho podia empendre un poeta com Teócrith. Baix aquest punt de vista creyém que aquest Idili guanya al de Bernardí de Saint-Pierre.

Veus aquí una proba de traducció feta pera apendra més la llengua gréga, y que no pensavam donar á la estampa, pus no 'ns creyém capassos de traduhir un gran poeta, més á mes mancantnos co-nexensa de la llengua gréga, sos dialectes y menes de dir, y fins en-

giny y talent pera interpretar els bells versos del poeta que, com diu Chateaubriand, tenen una harmonia essencialment pastoril deguda al predomini de la lletra a que sembla 'l ressó de la natura.

Sols ho havem fet per fer veure una mica les bel·leses dels antics poetes y estimular á mols altres mes experts que 'ns donguin traduccions bones com la de 'n Francesch Alegre.

Mahó Jener de 1875.

(Publicat en la Revista catalana **La Renaixensa**.)

LOS PESCADORS

La pobresa, amich Diofante,
es qui esperona les arts,
y no hi ha més mestre qu' ella
per l' industria y lo treball.

Qui s' ha de guanyar la vida
no dorm sempre que té son;
de maldecaps may n' hi mancan
al pobre treballador.

Y si per sort s' endormisca
una estoneta, á la nit,
los seus maldecaps de sempre
ja 'l venen á deixondir.

Dos pescadors hi habia, vellets, qu' ensemps dormian
damunt les algues seques, vorera de la mar
adins d' una cabanya ab tronchs y rams bastida,
de cap al mur de fulles tots dos arreconats.
A prop d' ells dos s' hi veyá l' hormeig del seu ofici
los volantins, les canyes, palangres y filats
encara tots plens d' algues, paners, hams, la pellissa
y un vell llaút de pesca ab falques recolçat;
y per coxí, la roba, la cabellera blanca
y un trós d' estora vella. Tal era 'l seu moblám,
y tota la riquesa que 'ls dos vellets tenian;

fins no s' hi veyia un' olla ni un rosegó de pá,
semblábahi tot de sobres no sent enginys de pesca:
ells si qu' ab la pobresa tenian amistat.

Y sens vehins vivian... al peu de la cabanya
manyagues rodolaban les ones de la mar.

Al mitx de sa carrera la Lluna no era encara,
que ja la feyna amiga corria á despertá 'ls;
y 'ls pescadors, trayentse la són de ses parpelles,
axó que 'l cor los deya cantaban de bon grat.

ASFALION

¡Que 'n van d' errats los que diuhen
que 's van acursant les nits
quant lo bon Jove 'ns envia
los dies llarchs del estiu!

Jo n' he tingut ja mil somnis,
y encar l' Auba no ha surtit;
ó m' engany, ó les nits d' ara
son mes llargues del que 's diu.

AMICH

Al estiu hermos acusas
Asfalion sense rahó
puix jamay de Deu les fites
han pogut traspassá 'ls jorns.

Sabs lo qu' es, que les cabories
dels ulls t' han ben tret la son
y la nit te sembla llarga

.

ASFALION

Més escolta: 't veus ab cor
per esbrinar lo meu somni?
Pus n' es d' alló mes hermós

y 'm sabria greu no dirte 'l.
Te vull obrir lo meu cor,
ja que som companys de pesca
y ningú 't guanya en lo mon
ab enginy, qu' es lo gran jutje
per interpretarho tot.

Pus sense aquell, ¿qué faria
qui prop del mar jau tot sol
per damunt la fullaraca
y no hi dorm gens delitós?
Allá al faro del Pritáneu
hi ha pesca per tothom.

AMICH

Home, esplicam lo teu somni;
afányat, cóntamho tot.

ASFALION

Ahir vespre, m' adormia
pensant en coses del mar,
(y no habia menjat gaire,
pus de jorn habent sopat
com tu ja sabs, si 't recorda,
ben poquet varem menjar).
Vet aqui que somiaba
que jo m' estava assentat
dalt de la roca, á la vora,
embadalit aguaytant
si colca peix picaria,
mentres l' enganyivol ham
ab la canya feya moure.
Un dels grossos va picar
(qu' en somnis jo trobo peixos
com los cans un trós de pa):

Y 'l veyá qu' al ham penjaba,
y veyá rajar la sang,
y tant y tant bellugaba
que la canya 's va torsar.
Llavores les mans allargo
mes no podia agafá 'l
de tant saltá y cops de cua;
y per cert trobaba estrany
com un peix tant gros havia,
essent tant petits los hams.
Y disposantme á matarlo,
li vatx dir ¿qué 'm vols fer mal?
Jo á tu prou penso ferte 'n:
Y 'l vatx agafá ab la ma
al veurer que no 's movia:
la lluyta habia acabat,
Trech un peix gros que tenia
d' or macis lo cos format,
més me feya pór llavores
que Neptú no l' estimás,
ó de la bella Amphitrites
fós un tresor estojat.
Poch á poch l' ham li vatx treure
tament no s' endugués pas
gens d' or de dintre la boca,
y ab una corda lligat
me 'l ne porto cap en terra.
Y aleshores vatx jurar
que may més jo ficaria
ni un sol peu adins del mar,
y que 'n terra m' estaria
sentne un rey ab l' or en gran...

Y quant era aqui 'm desvetllo.
Y ara, mon vell compay,
aquest somni m dona pena,
per la pór d' haber jurat.

AMICH

No 't fassi pór semblant cosa,
que 'l jurament no es veritat:
ni tu has vist lo peix que contas
ni molt menys l' has agafat.
Aquets somnis son falornies;
y si estant ben desvetllat
per aquestos indrets rodas,
hi cercarás peix de carn
per no morirte de gana
ab peixos de or somiant.

Nota.--Aquest Idili l' endressá Theócrith als Egipcis entre 'ls quals hi havia molts pescadors donats á viure de vanes esperances y castells al-layre. L' idea, segons autorisats crítichs, la tragué d' un Mimo de Sofron citat per Ateneo. Theócrith no fou en aquesta composició tant felís com en les pastorils de les que, encara avuy dia, es tingut per lo mellor conreuhador, ja que tots los altres, inclosos Virgili y Garcilaso, no han sigut mes que deixebles aprofitats del poeta de Siracusa. Aquesta faula té ab tot y axó verdadera importancia literaria, ja que á mes del seu mèrit intrinsech que no es poch, es la única mostra que 'ls antichs nos han deixat, de un género que tanta anomenada y merescuda gloria ha donat en los temps moderns, á Jacobo Sannazaro, verdader autor y excel-lent compositor de les «Egloghe piscatorie», poemets que son en la poesia, lo que en la pintura los quadros coneguts ab lo nom de «Marinas».

Hi han en aquest Idili dos ó tres passatjes poch menys qu' imposible d' entendre's. Si es per culpa del autor ó dels copiadors, no se sab; lo cert es que s' hi han trencat lo cap crítichs carregats de paciència y erudició, sens que hagin lograt traure'n l' aygua neta. Nosaltres habem seguit al que'ns ha semblat anar mes ben encaminat. Y com hi habem fet tot lo que hem sapigut, esperém que'ls helenistes nos perdonarán l' habernos ficat «ab llibres de caballería».

Mahó, Octubre 1877.

(Publicat en la Revista **La Veu de Monserrat**.)

OBRES DEL AUTOR

Fonología y Morfología hispano-latina	2 Pesetas
Las Cruzadas	1 »
Programa de Retórica y Poética	1 »
Programa de Psicología, Lógica y Ética	1 »
Programa de Latin y Castellano (2 ^a edición)	1 »

EN PREMPSA

Sumario de Retórica y Poética	3 »
---	-----